

A dél-bánsági magyarság szolgálatában

A dél-bánsági szórványban élő magyarság identitásának megőrzését szolgáló művelődés-szervezői és tájékoztatói tevékenysége, valamint több évtizedes áldozatos oktató-nevelő munkája elismeréseként nemzeti ünnepünk, március 15-e alkalmából Áder János, Magyarország elnöke a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével tüntette ki a pancsovai Balassa Juliannát. Egy olyan életpálya képe bontakozik ki előttünk, amely példaként állhat mindenki számára: csak is ilyen elhivatottsággal, odaadással lehet és kell cselekedni nemzeti közösségünkért, így kell szolgálni a szórványban élő magyarságot.

Balassa Juliannának Szabadkán dr. Korszós Tamás főkonzul adta át a kitüntetést (Molnár Edvárd fotója)

Balassa Julianna az észak-bánsági Oroszlámoson született. Ám világra jövele után a család Székelykevére költözött, mert kántortanító édesapját ebbe a dél-bánsági iskolába helyezték át. Azt, hogy a tíz gyermek nem édesapa nélkül nőtt fel, annak köszönhető, hogy a családfő 1944 véres őszén már Székelykevéen tartózkodott, így a partizánok nem lötték a mintegy 200 oroszlámosi férfival együtt a Tiszába, akiknek egyetlen bűnük az volt, hogy a magyar közös-

séghez tartoztak. Székelykevéen nagyon szépen befogadták a családot, Julianna szülei 40 évig szervezték a falu művelődési életét. – Felsorolni is képtelenség, hogy édesapám a tanítás mellett az egyházi kórus vezetésétől kezdve a sakk-klubig mi mindennel foglalkozott. Mi, gyerekek bele-születtünk ebbe a tevékeny közösségi életbe. Az egyik legkorábbi emlékem, hogy egy műkedvelő színelőadásban az egész család szerepelt, csak én, a legkisebb maradtam ki ebből – mesélte Julianna. Családi indíttatásra választotta a tanári pályát, hogy magyar gyerekeket oktasson. Első munkahelye Székelykevéen volt, ahol anyanyelvén oktatta matematikára és fizikára a diákokat, ám férjhezmenetele után Pancsovára került, ahol magyar osztály már nem volt, úgyhogy szerb nyelven tanított. Mint mondta, itt voltak olyan, a többségi nemzethez tartozó szülők, kollégák között olyanok is, akik nem ismerték közelebbről a mi nemzeti közösségünket.

– Abban az időben az iskolai tananyag nem-hogy sugallta, hanem diktálta a történelemtanároknak, irodalomtanároknak a magyarokról való negatív kicsengésű véleményt, amelyet tanítanuk kellett. Talán személyes példammal, azzal, hogy a szülők, kollégák, diákok személyemben megismertek egy olyan magyar embert, aki tisztességes, jó munkaerő, szereti a munkáját és a gyerekeket, hozzájárultam, hogy ezt a hatalom részéről az egyszerű emberekbe sulykolt előítélet, hamis kép, a kedvezőtlen vélemény a magyarság iránt valamelyest megváltozzon – hallottuk beszélgetőtársunktól.

Tanári pályája vége felé – 8 éven keresztül – ismét teljesülhetett az álma, megint alkalma volt magyarul tanítani, ugyanis Székelykevéen nem volt magyar ajkú fizikatanár, úgyhogy természetes volt számára, hogy a rendes munkaviszonya mellett ezt is felvállalja. Majd nyugdíjasként Hertelendyfalván magyar nyelven számtant taní-

tott, amíg ifjú kolléganője nem szerezte meg az egyetemi oklevelet.

Az anyanyelvű oktatást, képzést, az anyanyelv-ápolást szolgálta a Börcsök Erzsébet Vajdasági Módszertani Központ, amelynek 1998-ban, e civil szervezet megalakulásakor Balassa Julianna lett az alapító elnöke. Sokrétű tevékenységük néhány szegmense: a Dél Pacsirtái gyermekkórus több dél-bánsági település magyar ajkú gyermekeiből alakult meg, a magyar kórusművek gazdag tárházából épült fel a repertoárjuk. A kórus közösségformáló erejének fontosságát nem kell külön bizonygatni. Balassa Julianna megelégedésére szolgál, hogy ez az énekkar –természetesen, bizonyos névmódosítással – ma is működik. Mivel akkor még hivatalos intézmények nem pályázhattak az alapítványoknál, a Börcsök Erzsébet VMK révén a magyar oktatási minisztériumtól és az Apáczai Közalapítványtól a dél-bánsági magyar oktatás számára tudtak számítógépért és egyéb felszerelésért, taneszközért pályázni. Amikor még a környéken mindössze néhány komputert tudtak összeszámolni, hihetetlen jelentőséggel bírt, hogy a módszertani központon keresztül –amelyet hallgatólagosan valamiféle szórványközpontnak tekintettek - 14 számítógép érkezett az ottani iskoláknak, egyesületi szakköröknek. A pedagógusok a központ révén továbbképzésekre jutottak el, a magyar diákok pedig különböző táborokban vehettek részt, ifjú zenetehetségeiket mesterkurzusokra irányították. Ez e fiatalok számára az anyanyelv gyakorlása, a nemzeti azonosságtudat erősítése szempontjából igen komoly jelentőséggel bírt. A Rákóczi Szövetség első mozgótáborába a teljes csoport a Dél-Bánságból érkezett. A Börcsök Erzsébet VMK javasolta azt az Ösztöndíjtanácsnak, hogy a budapesti Magyar Nyelvi Intézetbe az egyetemi előkészítő évre mindenképp jusson be a szórványból is 4-5 fiatal, a továbbiakban pedig javasolta a nyelvi-szaknyelvi utóképzést a fiatal diplomások számára. A nyári táborokból, illetve a képzés után való visszatéréskor lemérhető volt, hogy a gyakran szerb középiskolát végzett fiatalok szókinccse hogyan gyarapodott, mennyit kaptak, mit nyertek nemzeti azonosságtudat tekintetében. A Börcsök Erzsébet VMK 2011-ben szűnt meg, amikor a civil szervezetek átregisztrálása volt napirenden, akkor a közgyűlés ilyen

döntést hozott. Addigra már megváltoztak a körülmények, olyan formában már nem tudtak tevékenykedni, ezért volt a legjobb megoldás a megszüntetés. Az anyanyelv-ápolást, a művelődési tevékenységet a környékbeli iskolák, művelődési egyesületek vették át tőle.

Balassa Julianna 1961-ben, amikor Pancsovára került, azonnal belépett a Petőfi Sándor Művelődési Egyesületbe. A családi példának az ebben játszott szerepét már említettük, nagybecskereki gimnazistaként is részt vállalt az ottani művelődési egyesület munkájában, úgyhogy számára természetes volt, hogy Pancsovára költözése után bekapcsolódott a helyi Petőfi munkájába. Színdarabokban szerepelt, énekszámokkal lépett fel, a szervezőmunkából is részt vállalt, majd a Dél-bánáti Magyar Művelődési Egyesületek Szemléjéhez is csatlakozott. Mint megfogalmazta, magától értetődő volt számára, hogy az embernek kötelessége tenni a közösségéért, különösen, ha az egyben az ember életeleme is.

A kilencvenes évek második felében a pancsovai magyar művelődési egyesületben eldöntötték, hogy március idusán nem Petőfi-estet és hasonló programot rendeznek, hanem felvállalják, hogy március 15-ét ünnepel az ottani magyarság. Az első ilyen igazi ünnepi műsor után két óra hosszat nem széledt szét a közönség, annyira a látottak-hallottak hatása alatt volt mindenki.

Úgyhogy, amikor a Pancsovai Televízió Magyar Percek című műsorát tervezték, és az került szóba, hogy ki legyen a magyar adás szerkesztője, a jelenlevők közül mindenki Balassa Juliannát javasolta, mert az említett ünnepi műsorok megrendezésével bebizonyította szervezőképességét. A közösséget érintő kérdésekről jelentek meg korábban újságokban írásai, versei, novellái is, de a televíziós újságírásról sem ő, sem lelkes munkatársai semmit sem tudtak, úgyhogy nagy alázattal, szorgalommal igyekeztek elsajátítani a tévés műsorkészítés minden csínját-bínját a tapasztaltabb szerb ajkú kollégáktól. A felszerelést pályázatokon sikerült fokozatosan bővíteni, korszerűsíteni. A dél-bánsági régió minden jelentősebb művelődési, oktatási, egyházi jellegű eseményére eljutottak. Tudósítottak a verseci Herczeg Ferenc-napokról, a Vitkay-vetélkedőről

és a többi, a dél-bánsági magyarság szempontjából fontos eseményről. Hírt adtak a dél-bánsági magyarság ünnepeiről, hétköznapijairól, az örömeiről és a gondokról. Fogalmazhatunk úgy is, hogy Julianna és munkatársai szervezték az eseményeket, szalagra rögzítették, tudósítottak ezekről, így szolgálták a 15-16 ezer fős magyar közösséget. Juliannát gyakran hívták a különböző testületekben, bizottságokban vállalt funkciói révén az egész vajdasági magyarságot érintő rendezvényekre is, ezekről tudósított, ha nem volt operatőre, ezt a szerepet is vállalta. Nemrégiben alapítótársával, Erdei Ernővel együtt visszavonult, három fiatalabb, lelkes kolléganője – Halász Zsuzsanna, Lőcsei Ilona és Kerekes Emília – folytatta az addig közösen végzett újságírói teendőket, Halász Zsuzsanna szerkesztői vállalásával. A technikai fejlődés azt hozta magával, hogy ma már minden műsor felkerül a You Tube-ra, úgyhogy mindenki számára elérhetővé válik a Magyar Percek minden adása a világhálón. A korábbi műsorok kazettái is megvannak, ezek értékes kordokumentumként valának a dél-bánsági magyarság életéről.

Balassa Julianna szomorúan figyel, hogy a fiatalok, fiatal szülők – munkalehetőség híján – elhagyják a Bánságot, sokan az oklevél megszerzése után nem térnek vissza.

– Tíz éve Székelykevéen még több mint 300 magyar diák volt, ma mindössze 150. Hertelendyfalván alig lézeng néhány alsós tanuló. Ma már vendégszereplésre 4-5 táncospárt csak négy-öt helységből tudunk összeszedni. Mindennek az oka a fizikai fogyatkozásunk, a nagy mértékű elvándorlás -- szögezte le Balassa Julianna. Mint mondta, mindennek az alapja az anyanyelvű oktatás. Óriási a jelentősége a nagybecskereki leánykollégiumnak, a muzslai fiúkollégiumnak. A székelykevei kollégium terve is szóba kerül időről időre.

– Vannak, akik azt mondják, a szülők féltik a csemetéiket, félő, hogy nem küldenék el őket a kollégiumba, holott a bennlakás azt biztosítaná

e gyermekek számára, hogy elsőtől nyolcadikig magyar nyelven tanulhatnának a helyi iskolában. Szerintem sokkal inkább arról van szó, hogy ahol már a szülők, sokszor a nagyszülők sem részesültek magyar nyelvű, magyar érzelmű oktatásban, ott nehéz rábeszélni a szülőket, hogy kollégiumba adják az általános iskolás korú gyerekeket csak azért, hogy anyanyelvükön tanuljanak – szögezte le beszélgetőtársunk. Bízunk abban, hogy a Magyar Nemzeti Tanács a diákbusz-program révén, a támogatási rendszer, az ösztöndíjprogramja által valamelyest fékezi, megállítja a diáklétszám fogyatkozását a magyar osztályokban.

Balassa Julianna eddigi munkájáért most a március 15-ei szabadkai főkonzulátusi ünnepségen átvett Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetését megelőzően 1999-ben Kisebbségért Díjban részesült, 2005-ben Aracs-éremmel jutalmazták.

– Az Aracs Társadalmi Szervezet által alapított elismerés volt az első olyan díj, amellyel a délvidéki magyarság képviselőit tüntették ki a közösségért való munkálkodásukért. Köszönet a Gubás házaspárnak, hogy ezt a díjat megalapították és odafigyeltek, hogy mi, dél-bánságiak se maradjunk ki az elismerésben részesültek sorából, hisz minden évben volt olyan bánsági akit Aracs-díjjal vagy Aracs-éremmel tüntettek ki. Sajnálom, hogy megszűnt ez a díj – hallottuk Balassa Juliannától, aki azt hangoztatta, hogy ezt a tevékenységet, amelyet az évtizedek során elvégzett, a lelkes munkatársak segítségével nem lehetett volna véghezvinni.

Balassa Julianna szerényen úgy fogalmazott: adódtak a feladatok és azokat el kellett végeznie, végezniük munkatársaival, segítőivel egyetemben. Ám mi, akik a munkásságát már régóta figyelemmel kísérjük, tudjuk, milyen nagy bátorság, milyen mély elhivatottság, sőt küldetésstudat kellett mindahhoz, amit az elmúlt évtizedekben a dél-bánsági magyarságért tett.